

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги
Б.Осмонов атындагы Жалал-Абад мамлекеттик университети

КАБЫЛ АЛЫНДЫ
Б.Осмонов атындагы ЖАМУнун
Окумуштуулар кеңеши тарабынан
Протокол № 11
26 06 2023-ж

БЕКИТЕМ
Б.Осмонов атындагы
ЖАМУнун ректору,
профессор
К.Ж.Усенов
“ 2023-ж

СТУДЕНТТЕРДИН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТЕРИН УЮШТУРУУ (СӨИ)
ЖӨНҮНДӨ ЖОБО

Жогорку жана орто кесиптик билим берүү уюмдарынын студенттеринин өз алдынча иштерин уюштуруу эрежелери

1. СӨИни уюштуруу боюнча жогорку жана орто кесиптик билим берүүнүн билим берүү уюмдарынын (мындан ары — окуу жайлар) жогорку жана орто кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарттарынын (мындан ары — (ОКБ жана ЖКБ МБС) негизинде иштелип чыккан, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин 2023-жылдын 16-февралындагы № 557/1 “Кыргыз Республикасынын Жогорку жана орто кесиптик билим берүү уюмдарында студенттердин өз алдынча (СӨАИ) ишин уюштуруу буйругуна ылайык, жогорку жана орто кесиптик билим берүү окуу жайларында (мындан ары - окуу жайларында) студенттердин өз алдынча иши (мындан ары — (ОКБ жана ЖКБ МБС) боюнча уюштуруунун тартибин аныктайт.

2. Окуу процессинин алкагында окуу жүктөмүнүн үч түрү өз ара байланышта, алар дисциплинаны өздөштүрүүнүн жалпы сыйымдуулугу түшүнүгүнө кирет:

- 1) салттуу формалар түрүндөгү аудиториялык иштер: лекциялар, семинарлар, практикалык ж.б сабактар;
- 2) студенттердин өз алдынча иши;
- 3) өз алдынча тапшырмаларды аткаруу, индивидуалдуу тапшырмаларды аткаруунун натыйжаларын контролдоо жана баалоо процессиндеги жеке консультациялар.

Студенттердин өз алдынча иши — бул процеске окутуучулардын түздөнтүз катышуусусуз студенттин жалпы билимдерди жана көндүмдөрдү активдүү, максаттуу өздөштүрүү ыкмасы.

Студенттин өз алдынча иштөө көндүмдөрүн өнүктүрүүнү, алардын чыгармачылык активдүүлүгүн жана демилгесин өнүктүрүүнү камсыз кылуучу, ошондой эле жалпысынан студенттердин өз алдынча ишинин нормалдуу иштешин камсыз кылуучу уюштуруу чаралары төмөнкүдөй шарттарга негизделүүгө тийиш:

- 1) өз алдынча иш өзүнүн предметтик багыты боюнча конкреттүү болууга тийиш;
- 2) өз алдынча иш натыйжалуу, үзгүлтүксүз көзөмөлдөө жана анын натыйжаларын баалоо менен коштолууга тийиш.

3. Студенттердин өз алдынча иштеринин предмети жана мазмуну мамлекеттик билим берүү стандарты, окутуунун ар кандай формаларынын ишке ашырылуучу билим берүү программалары боюнча колдонуудагы окуу пландары, окуу дисциплиналарынын жумушчу программалары,

негизги адабиятгардын мазмуну: окуу китептери, окуу куралдары жана усулдук колдонмолору, жана кошумча адабияттар менен аныкталат.

4. Өз алдынча ишти көзөмөлдөө жана анын натыйжаларын баалоо эки форманын биримдиги катары уюштурулат:

- 1) студенттин өзүн-өзү башкаруусу жана өзүн-өзү баалоосу;
- 2) окутуучулар, мамлекеттик экзамендик жана аттестациялык комиссиялар, мамлекеттик инспекциялар тарабынан текшерүү жана баалоо ж.б.

5. Белгилүү бир адистиктеги студенттердин өз алдынча иштерин аткаруунун конкреттүү түрлөрүн жана ыкмаларын студенттер окуу дисциплиналарына жараша тандашат. Зарыл учурларда - окутуучу менен макулдашуу боюнча колдонуудагы ченемдик документтерде белгиленген шарттарда ишке ашырылат. Өз алдынча иштерди аткаруунун түрлөрү ушул жобо менен белгиленет (9-пунктту караңыз).

6. Өз алдынча иштерди аткарууга өбөлгөлөрдү жана шарттарды түзүүчү иш-чаралар ар бир студентти төмөнкүлөр менен камсыздоону кароого тийиш:

1) теориялык (эсептөө, графикалык ж.б.) жана практикалык (лабораториялык, окуу-изилдөө ж.б.) иштерди аткарууда жекече иштөө ыкмасы;

2) маалыматтык ресурстар (маалымдамалар, окуу куралдары, жеке тапшырмалардын банктары, окуу программалары, колдонмо программалык пакеттер

3) усулдук материалдар (көрсөтмөлөр, колдонмолор, семинарлар ж.б.);

4) текшерүүчү материалдар (тесттер);

5) материалдык ресурстар (ПК, өлчөөчү жана технологиялык жабдуулар ж.б.);

6) убактылуу ресурстар;

7) консультациялар (лабораториялардын, ИИИнин кызматкерлери ж.б.);

8) индивидуалдуу билим берүү траекториясын тандоо мүмкүнчүлүгү (элективдүү окуу дисциплиналары, кошумча (билим берүү кызматтары, индивидуалдуу даярдоо пландары);

9) студент өз алдынча алган теориялык жана же практикалык натыйжаларды (конференцияларды, олимпиадаларды, конкурстарды) ачык талкуулоо мүмкүнчүлүгү.

7. Студенттердин өз алдынча иши окуу жай менен кызматтык келишими бар бөлүмдөрдө, билим берүү программалары департаментинде, лабораторияларда, ресурстук борборлордо, башка уюмдарда, мекемелерде жана ишканаларда жүргүзүлөт.

2. СӨИни уюштуруунун өзгөчөлүктөрү

8. Окуу жай тарабынан окутуунун ар кандай формаларындагы өзүнчө билим берүү программаларын ишке ашыруу боюнча колдонуудагы окуу пландарынын алкагында студенттин өз алдынча иши окуу планына киргизилген ар бир окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштөөнү болжолдойт. Дисциплинанын жалпы сыйымдуулугунун көлөмү аудиториялык жана өз алдынча иш болуп бөлүнөт. Мында өз алдынча ишке дисциплинанын сыйымдуулугунун көп бөлүгү бөлүнөт - 60% жакын, бирок ал ошондой эле 55% ден 65% ге чейин өзгөрүшү мүмкүн. Ар бир окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштин көлөмү окуу планында аныкталган жана ишке ашырылып жаткан билим берүү программаларынын алкагында окуу жай тарабынан белгиленет.

Мисал: Семестр 30 кредит, 5 кредиттен 6 дисциплина, ар бир дисциплина 150 саат — 30 саат x 5 кредит, аудиториялык иш $150 \times 40\% = 60$ саат жана өз алдынча иш $150 \times 60\% = 90$ саат. Мында өз алдынча иш 82,5 саатан 97,5 саатка чейин болушу мүмкүн. Анда аудиториялык иш тиешелүү түрдө 52,5 сааттан 67,5 саатка чейин болот. Бир семестрдин узактыгы = 16 жумалык теориялык окуу + 2 жума экзамендер = 18 жума. Студенттин жумасына окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү, анын ичинде анын аудиториялык жана аудиториядан тышкаркы (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрү — (30 саат x 30 кредит): 18 жума = 50 саат.

9. Студент өз алдынча иштин жүрүшүндө:

- 1) изилденип жаткан дисциплина боюнча теориялык материалды өздөштүрөт (айрым темалар, темалардын айрым маселелери, айрым жоболор ж.б.);
- 2) практикалык жол менен зарыл болгон куралдарды колдонуу менен теориялык материалды бышыктайт (маселелерди чечүү, текшерүү иштерин аткаруу, өзүн-өзү текшерүү үчүн тесттер);
- 3) кырдаалды талдоо жана туура чечимди иштеп чыгуу үчүн алган билимдерин жана практикалык көндүмдөрүн колдонот (топтук талкууга даярдык, ишкер оюндун алкагында даярдалган иш, "болоттун кейси", конкреттүү кырдаалды жазуу жүзүндө талдоо, долбоорлорду иштеп чыгуу ж.б.);
- 4) алган билимдерин жана жөндөмдөрүн өз позициясын, теориясын, моделин түзүү үчүн колдонот (студенттин бүтүрүүчү, квалификациялык ишин, илимий-изилдөө ишин жазуу).

10. Өздөштүрүү предметине жараша студенттин өз алдынча иши жогоруда көрсөтүлгөн бардык түрлөрдү же алардын бөлүгүн ар түрдүү катышта камтышы мүмкүн. Мисалы, гуманитардык жана коомдук-

экономикалык илимдер блогуна кирген дисциплиналар боюнча, теориялык материалдарды изилдөөдө өз алдынча иш басымдуулук кылышы мүмкүн - кошумча адабияттарды, баштапкы булактарды окуу жана башкалар. Математика дисциплиналары боюнча — маселелерди чыгаруу жана текшерүү иштери. Атайын дисциплиналар боюнча өз алдынча иш бардык төрт форманы камтышы керек.

3. Окуу дисциплиналары боюнча өз алдынча иштин натыйжалуулугун камсыз кылуунун негизги шарттары

15. Студенттерге билим берүү максаттарын так коюу, өз алдынча ишке позитивдүү мамилени жана кызыгууну стимулдаштыруу.

16. Өз алдынча ишти уюштурууда мазмунун, түрлөрүн жана ыкмаларын системалуу жана ырааттуу татаалдаштыруу.

17. Студенттердин даярдыгынын деңгээлин жана жеке жөндөмдөрүн эске алуу, тапшырмаларды дифференциялоо.

18. Өздөштүрүлүп жаткан материал боюнча студенттин өз алдынча ишинин үлүшүн көбөйтүү максатында окуу пландарын кайра иштеп чыгуу.

19. Тигил же бул курсту өздөштүрүүгө усулдук сунуштамаларды даярдоо. Алардын мазмунуна этаптарынын баяндалышы жана иштөө тартиби, тематикалык консультациялар көйгөйлүү талкуулардын темалары, өз алдынча өздөштүрүү үчүн адабияттар көрсөтүлөт, орто аралык жана жыйынтыктоочу тапшырмаларды аткаруу боюнча кеңештерди жана компьютердик тесттерди камтыйт.

20. Практиканын бардык түрлөрүнө жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга усулдук көрсөтмөлөрдү иштеп чыгуу.

4. СӨИ үчүн тапшырмалардын мазмуну

21. Өз алдынча иштин максаттары, милдеттери, мазмуну жана көлөмү окуу дисциплинасынын ажырагыс бөлүгү болуп саналат: анын максаттары, милдеттери, көлөмү жана мазмуну.

22. Өз алдынча иштердин көлөмү тиешелүү негизги билим берүү программалары боюнча дисциплиналардын жумушчу программаларында окуу дисциплинанын чегинде төмөндөгү форма боюнча белгиленет:

Дисциплиналардын көлөмү жана окуу иштеринин түрлөрү:

Окуу иштеринин түрлөрү	Жалпы сааттар	Семестрлер			
Дисциплинанын жалпы сыйымдуулугу					
Аудиториялык сабактар					

Лекциялар					
Практикалык сабактар (ПС)					
Семинарлар (СЛ)					
Лабораториялык иштер (ЛИ)					
жана (же) аудиториялык иштердин башка түрлөрү					
Өз алдынча иш					
Курстук долбоор (иш)					
Графикалык-эсептөө иштери					
Реферат					
жана (же) өз алдынча иштердин башка түрлөрү					
Жыйынтыктоочу текшерүүнүн түрү (модуль, экзамен)					

Таблицанын биринчи графасында студенттердин аудиториялык жана өз алдынча окуунун түрлөрү көрсөтүлөт. Экинчи графада дисциплинанын жалпы сыйымдуулугу ОКБ жана ЖКБ МБСке ылайык сааттар менен аудиториялык жана өз алдынча окуунун көлөмү окуу планына ылайык көрсөтүлөт. Үчүнчү графада окуу ишинин ар бир түрү боюнча ар бир семестрдеги сааттардын саны дисциплина боюнча жыйынтыктоочу текшерүүнүн түрү көрсөтүлөт).

23.Студенттердин өз алдынча иштеринин мазмуну өзүнчө билим берүү программаларынын дисциплиналарынын тиешелүү программаларында окуу дисциплинанын мазмунунун тематикалык планына (модулдарына) ылайык бөлүштүрүлөт:

Теманын мазмуну.

(ар бир теманын аталышы, анын мазмуну жана аудиториялык сабактардын өз алдынча иштин сааттары менен көлөмү көрсөтүлөт).

24.Студенттин өз алдынча иши үчүн тапшырмалар так түзүлүп, өздөштүрүлүп жаткан дисциплинанын темалары менен ажыратылышы

керек жана алардын көлөмү окуу планында бөлүнгөн сааттар менен аныкталууга тийиш.

25. Тапшырма эреже катары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- 1) максат коюу;
- 2) Өз алдынча иштин минималдуу талап кылынган мазмуну (СӨИнин бир же бир нече түрүн аныктоо менен);
- 3) аткарылган ишти тапшыруунун формасын көрсөтүү (реферат, отчет, түшүндүрмө кат, эксперименттин, социологиялык сурамжылоонун натыйжалары, чиймелер, таблицалар, иштелип чыккан жана долбоорлонгон макет ж.б.);
- 4) отчеттун формасы жана убактысы (отчетту сабакта жактоо, кафедрада белгиленген мөөнөттө долбоорду жактоо, практикалык же семинарда сабактарга катышуу, ырааттама боюнча текшерүү ишин жазуу, аткарылган тапшырманы окутуучуга текшерүүгө берүү же сабак учурунда окутуучу тарабынан текшерүү, кедейтилген семинарда чыгып сүйлөө, студенттердин илимий конференцияларына катышуу ж.б.);
- 5) тапшырманын аткарылышын баалоо формасы: баллдык-рейтингдик системанын чегинде баллдарды аныктоо, зачетторду же жыйынтыктоочу баалоо баллы.

26. Аткарылган иштин мазмуну белгиленген баштапкы тапшырма, окутуучу менен өз ара иш алып баруунун алкагында белгиленген аткаруу талаптары менен аныкталат.

27. Сунушталган (типтүү) тапшырмалар, студенттин өз алдынча ишинин мазмуну жана көлөмү негизги билим берүү программасынын дисциплиналардын жумушчу программасына усулдук сунуштамалардын бөлүгү катары иштеп чыгуучулар тарабынан окутууну уюштурууда кошумча киргизилиши мүмкүн.

5.СӨИнин аткарылышын көзөмөлдөө

28. Студенттин өз алдынча ишинин натыйжалары окутуучу тарабынан көзөмөлдөнүшү керек. Бул жыйынтыктар өздөштүрүлүп жаткан дисциплинанын жыйынтыктоочу аттестациясында бааланып, эске алынууга тийиш. Студенттин өздөштүрүп жаткан дисциплина боюнча өз алдынча аткарган ишинин натыйжасын баалоонун эц алгылыктуу формасы болуп баллдык система саналат. Студенттин өз алдынча ишинин натыйжаларын баалоо шкаласын иштеп чыгууда студенттин өз алдынча ишин эске алуу зарыл, ошол эле учурда тапшырмалардын татаалдыгынын денгээлине жараша өз алдынча иштөө үчүн тапшырмаларын ранжирлөө керек.

Колдонулуучу текшерүү формалары катары төмөнкү формалар сунушталат:

- 1) Тестирлөө;
- 2) Модулдук окутуу технологиясынын негизинде окуу процессине киргизилген студенттердин окуу ишинин сапатын баалоо боюнча баллдык-рейтингдик системанын алкагындагы көзөмөлдөө иш-чаралары;
- 3) контролдук иштер, тапшырмалар (окутуучунун текшерүүгө кете турган убактысын үнөмдөө максатында студент матрицаны жооптору менен толтурат);
- 4) Өз алдынча өздөштүргөн тема боюнча баяндама (коллективдүү болушу мүмкүн);
- 5) Веердик экспресс сурамжылоо;
- 6) Аткарылган долбоордун жыйынтыгы жөнүндө отчет (жеке же топто). СӨИ боюнча отчет берүүнүн формасы жана убактысы тапшырмада алдын ала көрсөтүлөт жана студенттин өз алдынча иштөө графиги менен жөнгө салынат. СӨИге тапшырманы иштеп чыгууда жана берүүдө ишти (тапшырманы) аткаруу формасы, аткарылган иштердин минималдуу талап кылынган көлөмү окутуучунун жумушчу программасында, силлабуста алдын ала белгиленет.

6. Студенттердин өз алдынча иштерин пландоо

29. Ар бир дисциплина боюнча, СӨИ үчүн убакыттын көлөмү ар бир өзүнчө билим берүү программасынын окуу планында көрсөтүлөт. Бул убакыттын көлөмү дисциплинанын жумушчу программасында, силлабуста да берилет.

30. Белгилүү бир билим берүү программасынын дисциплиналары боюнча СӨИ үчүн тапшырмаларды окутуу курсун иштеп чыгууда окутуучу тарабынан алдын ала пландаштырылат. СӨИни пландаштыруунун баштапкы маалыматтары болуп ар бир дисциплинанын жалпы сыйымдуулугун жана аудиториялык, өз алдынча иштин көлөмүн көрсөткөн окуу планы, белгилүү бир билим берүү программасы боюнча дисциплинанын жумушчу программалары жана мамлекеттик билим берүү стандарты саналат.

31. Студенттердин өз алдынча ишин болочок бүтүрүүчүнүн даярдыгынын деңгээлине карата ОКБ жана ЖКБ МБСтин талаптарын аткара тургандай жана ошол эле учурда ОКБ жана ЖКБ МБСте катуу чектелген сабактардын көлөмүнүн чегинде боло тургандай уюштуруу зарыл.

32. Практикалык ишке ашырылган окуу процессинде анча маанилүү эмес, ошондой эле бул адистиктердин окуу пландарында берилген аудиториядан тышкаркы иштердин көлөмүнөн студенттердин өзүн-өзү даярдоого кеткен

чыгымдарынын (көп да, аз да реалдуу маанилеринин олуттуу четтөөлөрү кездешет:

1) окуу дисциплинасы боюнча курстук иштин же курстук долбоордун болушу жалпы сыйымдуулукка олуттуу таасирин тийгизет, аны окутуучулар, ошондой эле стандарттарды иштеп чыгуучулар дайыма эле эске ала беришпейт;

2) окутуучу болочок бүтүрүүчүнүн өз алдынча ишин окуу планы боюнча болжолдуу жүктөмгө барабар көлөмдө пландаштыра албайт (студенттер өз алдынча иштердин ар кандай түрлөрүн аткарганда аларды байкоо кыйын;

студенттердин таанып-билүү жөндөмдөрүнүн ар кандай денгээлдери өзүн-өзү даярдоого карата чыгымдарын болжолдоого мүмкүндүк бербейт);

3) окутуучу өз алдынча иштин мазмунун тандоодо ката кетириши мүмкүн (экинчи даражадагы материал менен ашыкча жүктөө студенттердин аудиториядан тышкаркы даярдыгын жогорулатат);

4) окутуучу тарабынан студенттердин өз алдынча иштерди аткаруусунун сапатына жана системалуулугуна карата жетишээрлик катуу талап коюлбагандыгы, ошондой эле берилген иштерди туруктуу текшербегендиги орундуу;

5) окутуучу аудиториядан тышкаркы иштерди пландаштырууда студенттердин бул тапшырманы аткара алуусу жана түшүнүүсү үчүн тапшырманын татаал экендигин эске алуу зарыл;

6) айрым окуу предметтери боюнча өз алдынча иштер үчүн окуу-усулдук адабияттардын жетишсиздиги же жоктугу убакыттын тартыштыгын пайда кылат;

7) окуу иштерин жүргүзүү үчүн эскирген усулдук сунуштамалардын, нускамалардын жана материалдардын жетишсиз жаңылануусу алардын техниканын жана технологиянын

учурдагы абалына шайкеш келбегендиги студенттерден кошумча өз алдынча издөөнү талап кылат);

8) окутуучуларга да, студенттерге да багыт алуу кыйын болгон маалыматтардын тынымсыз өсүп жаткан агымы: издөө, иштеп чыгуу, өздөштүрүү, колдонуу ж.б..

33. Студенттердин өз алдынча иштерин пландаштырууда жана уюштурууда айтылган себептерди четтетүү жалпы окуу жүктөмүнө карата ОКБ жана ЖКБ МБСтин талаптарын жакшыраак аткарууга жардам берет.

34. Учурдагы окуу пландарынын, СӨИ боюнча тапшырмалардын негизинде факультет, колледждердин тиешелүү структуралары ар бир академиялык семестр үчүн окуу процессинин графигинин алкагында

белгилүү бир адистиктин академиялык тобунун өз алдынча ишинин графигин түзөт. График кафедра башчысы тарабынан түзүлүп бекитилет.

35. Графикте ар бир дисциплина боюнча өз алдынча иштердин көлөмүн бөлүштүрүү көрсөтүлөт. СӨИ иш-аракеттин түрүнө жараша аудиториялык сааттарда да, сабактан тышкаркы убакта да ишке ашырылышы мүмкүн.

36. Ар бир дисциплина үчүн графикте СӨИнин көлөмүнүн окуу семестринин жумалары боюнча бөлүштүрүлүшү, орто аралык РМР текшерүү иш-чаралары көрсөтүлөт. Текшерүү иш-чарасынын түрүнө жараша аудиториялык сааттарда да, сабактан тышкаркы убакта да ишке ашырылышы мүмкүн.